

نقد کتاب انگلیسی برای دانشجویان جامعه‌شناسی

رضا طاهرخانی*

رحیمه کاربخش راوری** رباب زمانی جمشیدی***

چکیده

ارزیابی انتقادی کتاب‌های آموزش زبان گامی حیاتی در تدوین برنامه‌های درسی است. این نیاز به ویژه برای مطالب و کتب تازه منتشر شده مشهود است. در نتیجه، در مقاله‌ی حاضر سعی شده است کتاب انگلیسی برای اهداف ویژه تحت عنوان انگلیسی برای دانشجویان جامعه‌شناسی که اخیراً توسط محمد حسین کشاورز و موسی نوشی کوچکسرایبی نوشته و توسط انتشارات سمت در سال ۲۰۱۶ منتشر شده بررسی و ارزیابی شود. برای دستیابی به این هدف، کتاب براساس مدل محمودی و احمدی صفا (۱۳۹۳) ارزیابی شد. مصاحبه نیمه ساختاریافته‌ای براساس مدل ذکر شده نیز برای بررسی دیدگاه متخصصان این رشته، که متخصصان جامعه‌شناسی بودند، در باب محتوای کتاب انجام شد. محققان با هفت متخصص در زمینه‌ی جامعه‌شناسی از دانشگاه‌های بوعلی سینا، ایلام و گیلان مصاحبه کردند. نتایج نشان داد که کتاب تازه منتشر شده از سوی سمت نسبت به کتاب قبلی به طور چشمگیری بهبود یافته است. علاوه بر این، یافته‌ها نشان داد که علیرغم وجود برخی مشکلات در انتخاب فعالیت‌ها، تمرین‌ها و متون، این کتاب مناسب است و می‌تواند به عنوان یک منبع انگلیسی برای اهداف ویژه استفاده شود. محققان پیشنهادات مفیدی برای بهبود نواقص کتاب ارائه می‌دهند.

کلیدواژه‌ها: انگلیسی برای اهداف ویژه، انگلیسی برای دانشجویان جامعه‌شناسی، ارزش‌یابی کتاب‌های درسی.

*استادیار گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

(نویسنده مسئول)، t.aherkhani@basu.ac.ir

**دانشجوی کارشناسی‌ارشد رشته آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

rahimekarbakhsh496@gmail.com

***دانشجوی کارشناسی‌ارشد رشته آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

zamanijamshidi.2014@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۶/۲، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۷/۲۸

۱. مقدمه

انگلیسی برای اهداف خاص (ESP) ریشه در تغییرات علمی، تخصصی و اقتصادی بر یک مقیاس بین‌المللی در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ میلادی دارد (Dudley-Evans & St. John, 1998). چنانچه از نام آن بر می‌آید، ESP مختص گروه ویژه‌ای از مردم در بافتی ویژه است و مواد آموزشی به کار رفته در آن به حوزه‌ی مطالعه‌ی خاص زبان آموزان مربوط می‌شود (Baleghizadeh & Rahimi, 2011). دادلی ایوانز و سینت جونز (1998)، ESP را بخشی از یک جنبش وسیع‌تر تدریس زبان برای اهداف ویژه دانسته‌اند. علاوه بر این، ESP بایستی به عنوان یک فرایند و نه یک محصول در نظر گرفته شود (Hutchinson & Waters, 1987). در ضمن دادلی ایوانز و سینت جونز (۱۹۹۸)، ESP را دربردارنده‌ی ویژگی‌های زیر دانسته‌اند:

۱) ESP بر نیازهای زبان آموزان متمرکز است.

۲) ESP به زبان آموزان مربوط می‌شود.

۳) در مقایسه با انگلیسی عمومی، ESP مقرون به صرفه‌تر است.

بنا به گفته‌ی امیریان و توکلی (۲۰۰۹)، انگلیسی برای اهداف ویژه (ESP) به عنوان واژه‌ای کلی در نظر گرفته می‌شود که شامل انگلیسی برای اهداف دانشگاهی (EAP) و انگلیسی برای اهداف شغلی (EOP) است. (صفحه‌ی ۳). ESP هدف خاص زبان آموزان برای یادگیری زبان دوم و نیز پاسخی به نیازهای زبان آموزان و فراگیری زبان در محیط خارج از کلاس می‌باشد (سیلویا، ۲۰۰۲). به همین منوال، کریمی و دیگران (۲۰۱۳) اهمیت نیازسنجی در نزد معلمان را امروزه افزون‌تر دانسته و بر این باورند که تدوین کنندگان مطالب درسی اهداف زبان آموزان را در هر مرحله از تدوین مطالب درسی در نظر می‌گیرند. آنان همچنین بر این باورند که اگرچه ESP مبتنی بر نیازهاست، اما غیرممکن است که تمامی نیازهای زبان آموزان در یک محیط آموزشی عمومی مشخص و برآورده شود؛ با این حال تعیین اهداف عمده براساس نیازسنجی علمی ممکن است.

دادلی ایوانز و سینت جونز (۱۹۹۸) ارزیابی را سوال کردن و بررسی پاسخ‌ان‌ها تعریف کرده‌اند. این دو همچنین معتقدند که "ارزیابی با تعیین اطلاعات لازم برای گردآوری آغاز می‌شود و با اعمال تغییرات بر فعالیت‌های جاری یا اثرگذاری بر فعالیت‌های آینده پایان می‌یابد" (ص. ۱۲۸). از طرفی، اعتقاد بر این است که ارزیابی کتب درسی به ما فرصت انتخاب یک برنامه‌ی زبان تازه شروع شده را می‌دهد.

ارزیابی کتابهای در حال استفاده برای شناسایی نقاط قوت و ضعف آنها حائز اهمیت می باشد (ریاضی، ۲۰۰۳). ریاضی همچنین بر این باور است که به منظور ابقاء، بروز رسانی یا جایگزینی کتب، امکان ارزیابی آنها بعد از یک دوره آموزش وجود دارد.

در ایران، همانند بسیاری کشورهای دیگر، استفاده از انگلیسی در دوره های خاص منجر به تدریس این دوره ها در دانشگاهها شده است. یکی از مهمترین عوامل یادگیری زبان در مفهوم عام و ESP در مفهوم خاص آن است که ببینیم آیا کتابها و مواد آموزشی برای اهداف دوره سودمند هستند یا خیر؟ این امر از طریق ارزیابی کتب درسی انجام می گردد که هدف مطالعه ی کنونی است. تحقیق حاضر، کتاب انگلیسی برای دانشجویان جامعه شناسی (۲۰۱۶)، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتاب های علوم انسانی (سمت) را بر حسب محتوا، تمرینات، عناوین، مهارت ها و راهبردها ارزیابی کرده و سعی بر آشکارسازی نقاط قوت و ضعف آن دارد. در انجام تحقیق حاضر، مدل پیشنهادی محمودی و احمدی صفا (۱۳۹۳) کار رفته است.

کتاب های ESP در ایران و خارج از کشور، دغدغه ی عده ی کثیری از محققان شده بود. به همین دلیل، بسیاری از آنان کتب درسی را بر مبنای چارچوب های موجود تحلیل و ارزیابی کرده اند (عبادی و نادری فرجاد، ۲۰۱۵). شلدون (۱۹۸۸) چندین علت را برای ارزیابی یک کتاب درسی مطرح کرده است. به گفته ی او انتخاب یک کتاب درسی بر طبق تصمیمات آموزشی انجام می گیرد که نیازمند سرمایه گذاری حرفه ای، مالی و سیاسی قابل توجه ای می باشد. معلمان با محتوای کتب درسی آشنا خواهند شد و نقص های آنها را برطرف خواهند کرد.

کانینگزورث (۱۹۹۵) و ایس (۱۹۹۷) دلیل دیگری برای ارزیابی کتب درسی ارائه می دهند. به گفته ی آنان ارزیابی می تواند مانند انجام تحقیقات عملی دیده شود. کانینگزورث (۱۹۹۵) و ایس (۱۹۹۷) همچنین سه نمونه ارزیابی مواد آموزشی را ارائه داده اند. ۱) ارزیابی پیشگویانه یا ارزیابی پیش از کاربرد که کارآیی آینده ی یک کتاب درسی را می سنجد. ۲) ارزیابی در حین کاربرد که کتاب درسی در حال استفاده را می سنجد. ۳) ارزیابی پس نگرانه یا پس از کاربرد که به اصلاح و بهبود کتاب درسی موردنظر برای استفاده های آیندگان می پردازد.

علاوه بر آن، مک دوناف و شاو (۲۰۰۳) الگویی برای ارزش یابی کتب درسی ارائه دادند که دو قسمت ارزش یابی بیرونی و ارزش یابی درونی را شامل می شود. نخست، ارزش یابی بیرونی سازمان دهی مطالب توسط مولفان را بررسی می کند. در این بخش

مواردی چون جلد کتاب، اطلاعات موجود در مقدمه و جدول محتوا بررسی می‌گردد. ارزش یابی بیرونی اطلاعات راجع به مخاطبان، سطوح مهارت، بافت موجود، سازمان دهی مطالب، مواد آموزشی-گفتاری-شنیداری، جنبه های فرهنگی و تمرینات را ارائه می‌دهد. در مرحله ی بعدی، ارزش یابی درونی انجام می‌گردد که دربرگیرنده ی مواردی همچون درجه بندی و سازمان دهی مطالب، واقعی بودن تمرینات (شنیداری، گفتاری، نوشتاری و خوانش) و تناسب آزمون با مطالب درسی می‌باشد. گام آخر، ارزش یابی کلی است که قابلیت تعمیم، وفق پذیری و انعطاف پذیری کتاب را بررسی می‌کند.

در دهه ی کنونی چندین مورد ارزش یابی کتب صورت گرفته است. کریمی و صادقی (۲۰۱۳) مطالعه ای بر کتاب های درسی ESP توسعه ی روستایی و گسترش کشاورزی تدریس شده در دانشگاه بوعلی سینا انجام داده اند. آنان ضمن اعمال چارچوب هاتچینسون و واترز (۱۹۸۷) نیازهای ویژه ی گروهی خاص از زبان آموزان را مورد بررسی قرار دادند. نتایج بدست آمده حاکی از آن بود که این کتب ESP بسیار مناسب و سازگار با نیازهای دانشجویان می‌باشند.

همچنین، مقایسه ای توسط مالکی و کاظمی (۲۰۱۲) بین کتاب مجموعه اصطلاحات پزشکی و انگلیسی برای دانشجویان پزشکی توزیع شده توسط کتاب های سمت انجام گرفت. نتایج به دست آمده عدم رضایت استادان و دانشجویان از کتب سمت را نشان داد. با این حال، مجموعه اصطلاحات پزشکی با در نظر گرفتن طرح، فعالیت ها، نوع زبان، موضوع و محتوا بهتر از دیگری بود.

تاج الدین (۲۰۰۵) برخی کتب درسی ESP را بر مبنای رویکردهای پردازش تعاملی، پایین به بالا و بالا به پایین ارزیابی کرد. یافته های برآمده از ارزیابی نشان دادند که کتب درسی ESP منتشر شده توسط سمت مشکلات بنیادی دارند. از جمله ی این مشکلات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: ۱) عدم یک رویکرد و طرح درس یکپارچه و یک دست، ۲) انتخاب فعالیتها یا متون درک مطلب بدون هیچ هدف خاصی. او همچنین نیاز به بازبینی کتب درسی را ضروری دانست. به گونه ای مشابه رزمجو و رئیس (۲۰۱۰) کتب درسی ESP برای دانشجویان دانشگاه های علوم پزشکی را ارزیابی کردند. این کتاب ها نیز توسط انتشارات سمت منتشر شده بود. نتایج بدست آمده رضایت بخش نبود.

بنا به برخی ادعاها بعضی از کتاب‌ها بر مبنای بررسی نیازها طراحی نمی‌شوند. اسلامی راسخ (۲۰۱۰) به بررسی انگلیسی برای اهداف دانشگاهی پرداخت. هدف از این بررسی، کاوش نظریات استادان و دانشجویان در مورد دروس انگلیسی برای اهداف دانشگاهی است. شرکت کنندگان در این مطالعه، ۶۹۳ دانشجوی EAP از رشته‌های دانشگاهی متفاوت به علاوه ۳۷ استاد دانشگاه بودند. این مطالعه ناهم‌انگهی میان نظریات زبان آموزان در باب دروس انگلیسی برای اهداف دانشگاهی از رشته‌های دانشگاهی متفاوت و همچنین ناسازگاری میان زبان آموزان و معلمان را نشان داد. نتیجه‌ی دیگر به دست آمده حاکی از آن بود که این کتاب‌ها بر مبنای نیازهای زبان آموزان طراحی نشده‌اند. در پژوهشی دیگر امیریان و توکلی (۲۰۰۹) مولفه‌های کتب درسی ESP برای دانشجویان مهندسی را مورد ارزیابی قرار دادند. یافته‌های پژوهش موفقیت دوره‌های ESP را در فراهم ساختن دانش پس‌زمینه و مهارت در خواندن نشان داد.

۲. معرفی کتاب و مولفان آن

کتاب حاضر برای دانشجویان کارشناسی جامعه‌شناسی طراحی و تدوین شده است. این اثر تالیف دکتر محمد حسین کشاورز و دکتر موسی نوشی کوچکسرایبی است که دکتر کشاورز استاد بازنشسته‌ی دانشگاه خوارزمی و دکتر کوچکسرایبی استادیار دانشگاه شهید بهشتی می‌باشد. کتاب از ۱۲ درس تشکیل شده است که این دروس براساس موضوعات جامعه‌شناسی و مربوط به دانشجویان جامعه‌شناسی می‌باشند. هر درس متشکل از دو بخش درک مطلب با موضوعات مشابه می‌باشد و کلیه فعالیت‌های همان موضوع کلی را پوشش می‌دهند. در ضمن هر درس دارای یک صفحه عنوان می‌باشد که دیدی کلی از موضوع و محتوای دروس را به خوانندگان اثر می‌دهد. تمرین‌های تدوین شده‌ی قبل از درک مطلب با این هدف به خوانندگان عرضه می‌شود که دانشجویان را به صورت ذهنی درگیر کرده تا ضمن تفکر در عنوان آن، بتوانند میان متون درک مطلب مورد نظر و زندگی واقعی خود ارتباط برقرار کنند.

متون درک مطلب از منابع متعددی انتخاب شده‌اند و پس از آنها فعالیت‌هایی به منظور ارزیابی درک متن خوانندگان از طریق طرح تعدادی از سوال‌ها ارائه می‌شود. علاوه بر آن، در هر واحد یک راهبرد درک مطلب معرفی می‌شود که در حوزه‌های دانشگاهی می‌تواند مفید واقع شود. در بخش دانش کلمات، جنبه‌های متفاوت دانش کلمات در نظر گرفته می‌شود. در هر واحد، نکات گرامری از درون بخش‌های درک

مطلب استنتاج می‌شود. بخش مربوط به ترجمه به عنوان یک تمرین درک مطلب و همچنین فعالیت ترجمه است. علاوه بر آن، فعالیتهای تمرکز یافته بر کلمات، گرامر و برخی ویژگی‌های ژانرهای معرفی شده در هر واحد ارائه می‌گردد. هر واحد با یک بخش خودآزمایی پایان می‌یابد که به بررسی دستاوردهای زبان آموز می‌پردازد.

۳. معرفی مدل

مدل به کار رفته در این مقاله مدل محمودی و احمدی صفا (۱۳۹۳) می‌باشد. این مدل از سه بخش عمده تشکیل شده است: ارزیابی توصیفی، ارزیابی عینی و ارزیابی محتوای متون. ارزیابی توصیفی و عینی توسط محققان که در زمینه‌ی آموزش زبان بصورت عام و ESP بصورت خاص تخصص دارند انجام می‌گردد و ارزیابی محتوای متون را متخصصان رشته‌های علمی مورد نظر انجام می‌دهند.

ارزیابی توصیفی متشکل از سه بخش ارزیابی بیرونی، ارزیابی درونی و ارزیابی کلی می‌باشد. هدف کلی در ارزیابی بیرونی بررسی ساختار و سازمان دهی مطالب براساس ادعاهایی است که نویسندگان یک اثر به شکل واضح و مشخص در مقدمه یا پشت جلد کتاب داشته‌اند. همچنین، در این بخش مواردی چون طرح جلد، اندازه، کیفیت چاپ، و فهرست مطالب کتاب نقد و ارزش یابی می‌شوند. هدف اصلی در ارزیابی درونی بررسی این نکته است که آیا بین کیفیت محتوایی اثر و ادعاهای مطرح شده درباره‌ی آن انطباقی وجود دارد. در ارزیابی کلی، قابلیت استفاده، تعمیم پذیری و نقاط عمده‌ی ضعف و قوت کتاب بازبینی می‌شوند.

در ارزیابی عینی چک لیستی تهیه شده است تا بر مبنای معیارهای کمی به ارزش یابی عینی کتاب‌های ESP پرداخته شود. بدین منظور دو جدول برای ارزیابی شکل و محتوای کتاب در نظر گرفته شده است. سپس در ارزیابی محتوا، متخصصان رشته‌ی جامعه‌شناسی با پاسخ به پنج پرسش مطرح شده در مصاحبه‌ی نیمه ساختار یافته محتوای متون را مورد ارزیابی قرار می‌دهند. در انتها، مدل با نتیجه‌گیری به پایان می‌رسد.

۴. ارزیابی

در راستای اجرای مطالعه‌ی حاضر، محققان کتاب انگلیسی برای دانشجویان جامعه‌شناسی را با نگاهی به مدل محمودی و احمدی صفا (۲۰۱۵) ارزیابی کردند. چنانچه در

مدل تاکید شده است، لازم به ذکر می باشد که تمامی پرسشها در مدل پاسخ داده نمی شوند؛ اگرچه در اکثر بخش ها به این مورد اشاره شده است. هفت متخصص در رشته ی جامعه شناسی از دانشگاه های بوعلی سینا، ایلام و گیلان توسط محققان مصاحبه شدند. نخست توضیحات آنان یادداشت برداری شد. سپس به هدف تحلیل پاسخ های مصاحبه شوندگان، محتوای توضیحات آنان و یادداشت برداری های صورت گرفته از این توضیحات بررسی گردید و مفاهیم اصلی و فرعی برجسته از آنان استخراج گردید (Domyei, 2007). هر مصاحبه در بازه ی زمانی ۲۰ تا ۴۰ دقیقه و میانگین زمانی ۳۰ دقیقه به طول انجامید. به منظور بررسی اثربخشی کتاب، محتوای آن به طور کامل مورد ارزیابی قرار گرفت.

۱.۴. ارزیابی توصیفی

۱.۱.۴. ارزیابی بیرونی

با دیدی مثبت، این کتاب کیفیت بیرونی بالایی در استفاده از کاغذهای مناسب، شیوه ی نوشتاری واضح و روشن و استفاده از تصاویر متنوع دارد. کیفیت چاپ تقریباً مناسب است. حروف چینی و صفحه آرایی تقریباً بی نقص است. اطلاعات درستی راجع به شماره صفحات از طریق جدول محتوا فراهم شده است. مقدمه ی کتاب کامل است و اطلاعات مربوط به هدف کتاب، بخشهای مندرج در کتاب و نقطه ی توجه و تمرکز کتاب در آن ارائه می شود. نمودار شماتیک ارائه شده پس از جدول محتوا نگرشی جامع به خوانندگان کتاب می دهد. در واقع نمودار شماتیک اطلاعاتی راجع به بخش های مختلف واحدها برای زبان آموزان فراهم می کند. نمودار لغات مربوط به هر درک مطلب به این جهت سودمند است که به زبان آموز این امکان را می دهد که لغات مهم را بشناسد.

یکی از نکات مثبت این کتاب استفاده از قطع رحلی به جای قطع وزیری بوده و دیگری استفاده از تصاویر مختلف با رنگهای متنوع پیش از آغاز هر واحد می باشد که منجر به ایجاد روحیه ی خلاق و با نشاط در زبان آموز می گردد. این تصاویر سبب جلب توجه خوانندگان و ایجاد انگیزه در آنان خواهد شد. بنا به باور Malone (۱۹۸۱) مطالب و مواد آموزشی سرگرم کننده به زبان آموزان انگیزه درونی و بیرونی داده و در نهایت به یادگیری بهتر آنان منجر می گردد. علاوه بر این، کتاب حاوی نکات

سودمندی حول زندگی روزمره‌ی دانشجویان، محیط اجتماعی آنان، و همچنین نیازهای فرد و جامعه می‌باشد.

در بخش پایانی کتاب، فهرست لغات مربوط به هر درس قرار داده شده است. فهرست لغات این امکان را برای زبان آموزان فراهم می‌سازد که از آنها در وضعیت‌های خاص استفاده کنند. در پشت جلد کتاب، اطلاعات افزون‌تر راجع به کاربرد آن داده شده است که به زبان آموزان این فرصت را می‌دهد که پیش از خرید کتاب از برخی فواید آن آگاهی یابند.

علیرغم این جنبه‌های مثبت که ذکر شد، رنگ جلد کتاب از جذابیت کافی برخوردار نمی‌باشد. رنگ به کار رفته در هر درس ناهماهنگ با رنگ اولین صفحه‌ی آن درس انتخاب شده است. همچنین کتاب طرح روی جلد جالبی ندارد. رنگ‌های جلو و پشت جلد با هم مطابقت ندارند. از نگاه پژوهشگران، رنگ‌های آبی روشن، ارغوانی و سبز گزینه‌های مناسب‌تری می‌باشند. چون این رنگ‌ها علاوه بر اینکه برای زبان آموزان جذاب‌تر هستند، همچنین روحیه‌ی شادتری در آنان ایجاد می‌کنند. تایید این نکته را می‌توان در بیان سنگ واین و هرن (۱۹۹۸) مشاهده کرد که "بدیهی است که یک تصویر رنگی از این قابلیت برخوردار است که حامل اطلاعاتی بیش از یک تصویر تک رنگ یا سیاه و سفید باشد." (ص. ۱)

نکته‌ی منفی دیگر در این کتاب، تصویر طراحی شده بر روی جلد جلویی آن است. از نگاه محققان مناسب‌تر آن است که از تصاویر نشان‌دهنده‌ی جامعه استفاده شود. برخی مسائل نقطه‌گذاری نیز در کتاب مشاهده می‌شود. به عنوان نمونه در صفحه‌ی ۱۷۱، پاراگراف دوم، خط پنجم، علامت کاما "،" بین دو کلمه‌ی walk و talk از قلم افتاده است. نقطه ضعف دیگر کتاب، عدم درج منابع و مراجع برخی متون و بسیاری جداول و تصاویر می‌باشد. به عنوان مثال، متن و تصاویر در صفحه ۹۳ فاقد منبع و مرجع می‌باشد.

۲.۱.۴. ارزیابی درونی

در ابتدای کتاب یک جدول محتویات قرار دارد که دروس واحدهای موجود در کتاب را معرفی می‌کند و پس از آن نمودار شماتیک قرار گرفته است. هدف عمده‌ی این کتاب آشنا ساختن زبان آموزان با مهارت‌های خواندن می‌باشد. این کتاب در بهبود راهبردهای خواندن، گسترش دامنه‌ی لغات تخصصی جامعه‌شناسی و برخی نکات

دستوری در زبان آموزان مفید است. کتاب از ۱۲ درس و بخش مربوط به تمرین‌ها تشکیل شده است. همچنین فهرستی از لغات و اصطلاحات وجود دارد که به عنوان بخش تکمیلی کتاب خوانده می‌شود. بخش‌های پیش‌خوان و پس‌خوان و به میزان کمتری راهبردهای حین خواندن مورد استفاده قرار می‌گیرد. در پایان هر فصل کتاب نیز متون مختلف برای ترجمه انتخاب شده است.

این کتاب برای دانشجویان متوسط به پایین تا متوسط به بالا طراحی شده است. این گروه از پیش با قوانین بنیادی زبان انگلیسی آشنا بوده و قادر به استفاده‌ی کم و بیش موفق از این قوانین می‌باشند. بیشترین تاکید کتاب بر مهارت خواندن می‌باشد. به گفته‌ی سوکچوتیرات (۲۰۰۵) مهارت خواندن مهم‌ترین مهارت و پایه‌ی موفقیت در زندگی فرد محسوب می‌شود.

بررسی کتاب نشان می‌دهد که محتوای آن کاملاً مربوط به جامعه‌شناسی می‌باشد. بخش‌های خواندنی، متون و فصول همگی دارای انسجام می‌باشند. اشتباهات دستوری یا نقطه‌گذاری اساسی در کتاب دیده نمی‌شود. یک نکته‌ی مثبت که در آن مشاهده می‌شود این است که هر واحد پیش از آغاز به طور مناسب برای خوانندگان کتاب سازمان‌دهی شده است. از نگاه منتقدین، این کتاب برای دانشجویان جامعه‌شناسی مناسب است و محتوای متون نیز به جامعه‌شناسی مربوط می‌باشد. چنانچه از آن پیداست، هدف کتاب آشنا ساختن دانشجویان با لغات و تعاریف ویژه‌ی جامعه‌شناسی می‌باشد. فعالیت‌های قبل و بعد درک مطلب بر این اساس که منجر به فهم بهتر می‌گردند می‌توانند مفید واقع شوند. علاوه بر آن، فعالیت‌های بعد از درک مطلب به زبان آموزان در درک بهتر متون کمک می‌کنند. فعالیت‌های قبل از درک مطلب متنوع فراهم شده توسط معلمان سبب آشنایی با مطالب و درک بهتر مطالب در زبان آموز می‌شود (Graves, Watts & Graves, 1994).

اکثر این فعالیت‌ها بدون هیچ‌گونه خلاقیتی به فعالیت‌های موجود در کتاب‌های پیشین شبیه هستند. دو نوع فعالیت طراحی شده در صفحات ۴۸ و ۵۶ از این قاعده مستثنی می‌باشند. این تمرین‌های پازل مانند و حل مسئله سبب ایجاد تنوع در کتاب گردیده و همچنین موجب فعالیت بیشتر زبان آموزان در حل آنها می‌گردد. استفاده از فعالیت‌های نوع پازل و حل مسئله توسط مولفان جذابیت بیشتری برای زبان آموزان ایجاد می‌کند. جانسن (۲۰۰۴) بر این باور است که فعالیت‌های حل مسئله ضمن

ایجاد یک وضعیت معماگونه برای دانشجویان فعالیت را در نظر آنان ارزشمند می‌سازد.

بهتر آنست که از برخی تمرین‌های matching همانند تمرین‌های موجود در صفحات ۹ و ۲۹ صرف نظر کنیم، چون وجود بافت برای یادگیری لغات الزامی است. متن در نظر گرفته شده توسط مولفان برای زبان آموزان می‌توانست واقع بینانه‌تر باشد. تمرین‌ها طراحی شده در صفحات ۱۶ یا ۲۸ از آنجا که منجر به درک برخی تفاوت‌ها میان لغات مشابه توسط زبان آموزان می‌گردد، می‌تواند مفید واقع شود. علاوه بر آن، در بخش انتهایی هر درس فعالیت‌های ترجمه قرار داده شده است. از نگاه محققان، این‌گونه فعالیت‌ها می‌تواند برای آن دسته از زبان آموزان جامعه شناسی مفید واقع شود که بیشتر برای اهداف ترجمه به یادگیری زبان انگلیسی نیاز دارند. در نتیجه، بهتر آنست که انواع فعالیت‌ها را براساس تئوری‌های اخیر تدریس و تمرکز بر یادگیری لغات در متن بگنجانیم.

خوانندگان توانسته‌اند با استفاده از راهبردها به اهداف مورد نظر خود برسند (Carrell, 1998). آن دسته از راهبردهای خواندن که در درک متون اهمیت دارند ارائه شده‌اند، هرچند در مکان نامناسبی قرار داده شده‌اند. از نگاه محققان، مناسب‌تر آن است که این راهبردها پیش از متن درک مطلب معرفی شوند؛ در این صورت زبان آموزان می‌توانند از آنها در فرایند درک متن بهره ببرند. استراژی‌های نگاه کلی به متن و خواندن جزئیات Scanning & Skimming از راهبردهای مهم در درک مطلب می‌باشند و مناسب‌تر است که در مقاطع ابتدایی‌تر معرفی شوند تا زبان آموزان بتوانند در خواندن متون آنها را به کار گیرند.

در هر درس، بخش‌های مربوط به گرامر نیز ارائه می‌گردد. تمامی بخش‌های گرامری کتاب براساس رویکرد کشف طراحی شده‌اند و تدریس گرامر بر پایه‌ی رویکردهای تازه انجام می‌شود. بدین صورت که زبان آموزان به مثال‌های نمونه توجه کرده و نکته‌ی گرامری مربوط به آن را کشف می‌کنند. در نتیجه آنها می‌توانند قوانین گرامری را به قصد برقراری ارتباط به کار گیرند. در ابتدای کتاب، مروری بر برخی نکات گرامری مقدماتی می‌توانست مفید واقع گردد.

متاسفانه طولانی بودن درس و برخی متون سبب خستگی خوانندگان می‌شود. استفاده از متون کوتاه‌تر می‌توانست مفیدتر باشد. آلدرسون (۲۰۰۰) اندازه‌ی متن را به وضوح در درک مطلب بسیار مهم می‌داند. در کتاب از تمرین‌های شنیداری (audio) استفاده

نشده است؛ در حالی که این تمرینات به عنوان راهی برای یادگیری تلفظ لازم است. اگرچه دادلی ایوانز و سینت جونز (۱۹۹۸) مواد آموزشی مبتنی بر متن را ترجیح می‌دادند در عین حال بر این باور بودند که معلم‌های ESP تا حد امکان بایستی تجهیزات شنیداری و اشیاء واقعی را نیز به کار گیرند. در این کتاب مهارتهای نوشتاری تا حد زیادی نادیده گرفته شده است. در نتیجه توجه لازم به همه‌ی مهارت‌ها در کتاب مشاهده نمی‌شود.

هر درس از یک بخش warm-up تشکیل شده که معمولاً به صورت چند سوال طراحی شده و هدف از آن آماده کردن زبان آموز برای خواندن متن است. پس از این قسمت، متن اصلی درس آورده شده است. متون براساس وضعیت‌های واقعی زندگی انتخاب شده‌اند و علاوه بر نزدیک بودن به واقعیت، به دانشجویان جامعه‌شناسی مربوط می‌باشند. سازگاری مناسب میان محتوا و زبان کتاب و توزیع بسیار خوب ژانرهای رایج در حوزه‌ی جامعه‌شناسی از نقاط قوت اثر است. تمرین‌های کتاب به زندگی زبان آموزان مستقیماً مربوط می‌شوند. میان بخش‌های مختلف هر درس انسجام قابل قبولی وجود دارد. افزون بر آن، میان متن درس و تمرین‌هایی که پس از آن ارائه می‌شود یک رابطه‌ی نسبتاً منطقی یافت می‌شود و همچنین در اکثر درس‌ها ارتباطی نسبتاً معقول میان درک مطلب ۱ و درک مطلب ۲ وجود دارد.

دسته بندی یا انتخاب محتوا براساس معیار خاصی صورت نگرفته است. بعضی از تمرین‌ها بعد از درک مطلب در سطحی بالاتر از سطح دانش زبان آموزان طراحی شده است و در نتیجه برای آنان دشوار می‌باشد. اکثر آنها مربوط به تمرین‌ها انشاء هستند؛ به عنوان مثال صفحه‌ی ۵۵، بخش B. متون و تمرین‌ها موجود در کتاب به تدریس مهارت‌هایی چون خلاقیت یا تفکر خلاقانه کمک چندانی نمی‌کنند. در طراحی محتوا و تمرین‌ها کتاب، تفاوت در سطوح مهارت زبان آموزان نادیده گرفته شده است. این تفاوت‌ها می‌توانست به سبک‌های مختلف یادگیری زبان آموزان مرتبط باشد؛ هر چند این کاستی را می‌توان با توجه به محدودیت‌های موجود در زمان و امکانات در سطوح دانشگاهی قابل توجیه دانست.

از آنجا که کتاب مورد بررسی مربوط به رشته‌ی جامعه‌شناسی است، بنابراین مستعد پرداختن به موضوعات نژادپرستانه و متعصبانه است. اما خوشبختانه، متون و همچنین موضوعات مورد بحث در کتاب مورد تایید اکثریت جوامع با مذاهب و نژادهای

متفاوت می باشد. هر چند ایرادی که به کتاب وارد می آید آن است که در آن به موضوعات و مسائل ویژه ی جامعه ایرانی پرداخته نشده است.

۳،۱،۴. ارزیابی کلی

پس از ارزیابی های درونی و بیرونی کتاب، یک ارزیابی کلی نیز با توجه به مفاهیم زیر انجام گرفت:

۱. قابلیت استفاده: این کتاب تا چه اندازه در برنامه ی درسی و نظام آموزشی موجود قابل استفاده است و با آنها همخوانی دارد؟

۲. قابلیت تعمیم (تعمیم پذیری): تا چه میزان می توان عناصر محوری و اساسی این کتاب را در بافت های آموزشی رشته های دیگر و برای افراد یا گروه هایی غیر از مخاطبان اصلی کتاب استفاده کرد؟

۳. از نظر کلی مهم ترین قوت ها و ضعف های کتاب را چه می دانید؟

قابلیت استفاده

نخست باید مبانی ارزشی و فلسفی کتاب با اصول سیستم آموزشی شورای عالی انقلاب فرهنگی سازگار باشد. در این اثر اولین اصل اساسی رعایت شده است. همچنین از آنجا که سمت ناشر تخصصی تهیه و تدوین کتاب های دانشگاهی است، می توان ادعا کرد که این کتاب تا حد زیادی با برنامه ی درسی و سیستم آموزشی دانشگاه های کشور هم خوانی دارد.

علاوه بر این، به منظور استفاده از کتاب در سیستم آموزشی، هم خوانی دو عنصر برنامه ی درسی یعنی هدف و محتوا با سیستم آموزشی جاری لازم است. پاره ای از اهداف قابل قبول برای این دوره عبارت اند از: تقویت مهارت های اجتماعی در زبان آموزان مانند همکاری، انتقاد، احترام قائل شدن برای دیگران، تحمل عقاید دیگران، ایجاد روابط با سایرین، رشد و توسعه ی مهارت های مشاهده، بحث، مقایسه و تحلیل.

از طریق تمرین هایی که به همکاری دو جانبه یا گروهی نیاز دارد، مهارت های اجتماعی در زبان آموزان تقویت می شود. هدف از تمرینات 'think about what you read' تقویت مهارت تفکر خلاقانه بوده است. همچنین با تمرینات 'Self check' خود ارزش یابی در زبان آموزان بهبود می یابد. هر چند، بحث ها، فعالیت های نقد و آنالیز موجود در کتاب برای تقویت این مهارت ها در زبان آموز کافی نیست. عنصر دوم یعنی محتوای آموزشی باید براساس معیارها و مشخصات زیر انتخاب شود: اهداف آموزشی،

علاقه، نیاز، میل زبان آموزان، نیازهای جامعه، توانایی عقلانی و فیزیکی زبان آموزان، زندگی واقعی، اعتبار علمی، زمینه سازی برای رشد تفکر، توجه به موضوعات، ارزش ها و اخلاق اجتماعی.

می توان گفت که عناوین مطرح شده در کتاب کاملاً اجتماعی و متناسب با ارزش ها و اصول اخلاقی همه ی جوامع هستند و عناوینی که منشاء عدم توافق در میان جوامع متفاوت می باشند در کتاب گنجانده نشده است. با نگاهی اجمالی، این نتیجه گیری حاصل می شود که کتاب حاضر از شرایط لازم برای سازگاری با برنامه درسی و سیستم آموزشی موجود در یک سطح متوسط و قابل قبول برخوردار است.

تعمیم پذیری

از آنجا که این کتاب دارای جامعیتی نسبی در محتوا بوده و عناوین مطرح شده تا حدی گسترده می باشند، از این رو خواننده های فعال، علیرغم زمینه ی خاص مطالعه شان، هیچ گونه مشکلی در فهم کتاب نخواهند داشت. بعضی از متون کتاب به بررسی موضوعات اجتماعی مناسبی می پردازند. بنابراین دانشجویان سایر رشته های علمی علاوه بر دانشجویان جامعه شناسی می توانند ضمن بهره بردن از کتاب رابطه ی خوبی با آن برقرار کنند.

با در نظر گرفتن ارتباط نزدیک میان رشته های مختلف علوم انسانی مانند جامعه شناسی، روان شناسی، فلسفه، زبانشناسی، آموزش و غیره، مطالعه ی این کتاب می تواند برای دانشجویان علوم انسانی مفید باشد. اگرچه این نکته نمی تواند نشان دهنده ی تعمیم پذیری کتاب باشد، بلکه فقط دلیلی بر قابلیت فهم و جذابیت نسبی متون است.

نقاط قوت و ضعف کتاب

این کتاب از نقاط قوت زیر برخوردار است:

در هر درس راهبردهای های خواننده موثری ارائه می شود. علاوه بر آن، فعالیت هایی برای به کارگیری راهبردها طراحی شده که امکان تمرین و یادگیری این تکنیک ها را، هر چند محدود، برای دانشجویان فراهم می سازد. آموزش گرامر به شیوه ی استقرایی انجام می گردد. در ساختار هر درس از مراحل پیش از خواندن، خواندن و پس از خواندن تبعیت شده است. تمرینهایی مانند بخش 'Reflect on What You Read' بسیار خوب و مناسب طراحی شده اند. تا آنجا که ممکن است متون جذاب و کاربردی انتخاب شده اند. نکته ی دیگری که می توان به آن اشاره کرد این است که

ترتیب مواد آموزشی به شیوه ای تقریباً منطقی صورت گرفته است. آموزش مهارتهای خواندن بیش از سایر مهارت ها و به میزان کافی در کتاب پرداخته می شود. محتوای کتاب از جذابیت ویژه ای در نزد دانشجویان جامعه شناسی، حتی دانشجویان سایر رشته های علوم انسانی از جمله روان شناسی، زبان شناسی، آموزش و غیره برخوردار است. به عنوان نمونه، متون صفحات ۷۱، ۸۰، ۱۰۹، ۱۵۲ و ۱۷۵ می تواند مخاطبان بسیاری را علاوه بر جامعه شناسی جلب کند. مباحث مطرح شده در این متون مختص جامعه شناسان نمی باشند. برخی موضوعات عنوان شده در این صفحات عبارت اند از: تعامل اجتماعی و زندگی روزمره، زبان بدن، تعدد موقعیت و خود اجتماعی، خانواده و جنسیت و عناصر فرهنگ. به علاوه متون موجود در صفحات ۹۹، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۸۰ و ۱۸۴ می تواند برای عموم مخاطبان کاربردی باشد. این عناوین عبارت اند از: ID، ego، superego، فاصله ی نقش های اجتماعی، بررسی جامعه شناسانه: طرح ها و روش ها، نسبیّت فرهنگی، ارتباط و رسانه های جمعی. کلمات ناآشنا در حاشیه های چپ و راست برخی صفحات توضیح داده شده اند. همچنین چهره های برجسته ی جامعه شناسی در حاشیه ی صفحات معرفی می گردند. معادل اکثر کلمات و اصطلاحات مورد نیاز در حاشیه ی صفحه یا زیر عناوین نوشته شده است. سازماندهی محتوا به صورت تقریباً منطقی صورت گرفته؛ این ساختار منطقی با یک مقدمه آغاز می شود، سپس بیان هدف، فصول مناسب، منابع و فهرست لغات قرار گرفته اند. انسجام و پیوستگی در فصل های متعدد کتاب دیده می شود. اصل بسط تدریجی مفاهیم رعایت شده است. لغات و جملات به کار رفته در متون، متناسب با سن، سواد و نیاز مخاطبان کتاب در نظر گرفته شده است. تبعیت از اصل سادگی و سلاست در آن مشاهده می شود. تا آنجا که امکان دارد پیام مورد نظر کوتاه تر و با لغات ساده تر بیان شده است. محتوای دروس قابل فهم است. کتاب از حجم بالایی برخوردار نیست و متناسب با زمان بندی سیستم آموزشی و مهارت های معلم طراحی شده است. اکثر عناوین جذاب، به روز و متناسب با نیازهای دانشجویان و جامعه انتخاب شده اند. متون در ایجاد نگرش مثبت به سوی جامعه، فرهنگ و زبان تدریس شده در کتاب موفق عمل کرده است. چنانچه ذکر شد، محتوای متون با قدرت درک و فهم دانشجویان عادی (متوسط) متناسب است؛ البته توجه کمی به آموخته های قبلی و پیشینه ی دانشجویان شده است.

نقاط ضعف کتاب عبارت اند از:

برخی از متون کتاب نیازمند دانش و زمینه‌ی قبلی هستند، در حالی که این پیش‌نیازها فراهم نشده است. اهدافی که در مقدمه‌ی کتاب بیان شده اند به طور رضایت بخشی برآورده نشده است. به عنوان مثال، یکی از اهداف کتاب فراهم کردن فرصت‌های فراوان یادگیری و تمرین مهارت‌های خواندن *disciplined-based* برای دانشجویان است که کتاب حاضر در دستیابی به این هدف موفق نبوده است.

برخی متون موجود در کتاب از منابع جدید و روزآمدی اقتباس نشده‌اند. برای نمونه، متن صفحه‌ی ۸۷ با عنوان 'Socialization Defined' و متن صفحه‌ی ۹۹ با عنوان 'Adult Socialization' در سال ۱۹۸۰ نوشته شده‌اند. با اینکه بیشترین توجه در یک کتاب جامعه‌شناسی باید به موضوعات کنونی جامعه داده شود، عناوین پرداخته شده در کتاب عموماً در میان تمامی جوامع مشترک می‌باشند و مسائل ویژه‌ی جامعه‌ی ایرانی همچون "تورم موجود در بازار"، "فاصله‌ی میان نسل‌ها" و "اختلاف طبقاتی" مشاهده نمی‌شود. بسیاری از گرایش‌های جامعه‌شناسی از جمله جامعه‌شناسی سیاسی در کتاب پوشش داده نمی‌شود.

طولانی بودن برخی متون، مانند متون صفحات ۸۷ و ۱۸۴، سبب کم شدن تمرکز و دقت زبان آموز می‌گردد. در هر درس پس از تمرین‌های درک مطلب، بخشی با عنوان راهبرد‌های درک مطلب قرار دارد. انتقال این بخش به پیش از متن درک مطلب، به دانشجویان این امکان را می‌دهد که راهبرد‌ها را در حین خواندن متن به کار گیرند. تکرار کلمات در تمرین‌ها و درس‌های پس از آن به اندازه‌ای نیست که آنها را در ذهن زبان آموز تثبیت کند. می‌توان ادعا کرد که در کتاب به مهارت‌های گفتاری و شنیداری پرداخته نشده است. میزان تمرکز کتاب بر مهارت نوشتاری نیز بسیار ناکافی است. تنوع فعالیت‌ها و تمرین‌ها کتاب به اندازه‌ای نیست که دانشجویان را به چالش وادارد. برخلاف متون، تصاویر جذابی برای کتاب در نظر گرفته نشده است.

پیشروی متون، لغات و گرامر تا حدی از ساده به دشوار صورت می‌گیرد. البته در برخی موارد این پیشروی از ساده به دشوار دیده نمی‌شود. برای نمونه گرامر تدریس شده در واحد ۷ با موضوع عبارات موصولی مختصر شده، از گرامر واحد ۸ با عنوان افعال *stative* و *action* دشوارتر می‌باشد. علاوه بر این، در واحد ۷ بخش با عنوان 'Boost Your Vocabulary' که در رابطه با کاربرد یک کلمه در بخش‌های مختلف گفتار می‌باشد از بخشی با همین عنوان در درس قبل از آن که راجع به پیشوندها، پسوندها و ریشه‌های رایج در زبان انگلیسی و معانی آنها می‌باشد بسیار ساده‌تر است.

سطح دشواری اکثر متون در واحدهای مختلف، یکسان است و از این لحاظ تفاوت عمده ای با یکدیگر ندارند. با توجه به این که سطح دشواری واحدهای ابتدایی و انتهایی کتاب در قیاس با واحدهای میانی تفاوت قابل توجهی با یکدیگر دارند، می توان گفت که تفاوت بسیار کمی در سطح دشواری واحدهای میانی وجود دارد.

۲.۴. ارزش‌یابی عینی

در دو جدول زیر، ظاهر و محتوای کتاب توسط محققین ارزیابی شده است.

جدول ۱: جدول بررسی شکلی اثر

ردیف	موضوع	عالی (۴)	خوب (۳)	متوسط (۲)	ضعیف (۱)	ضرایب
۱	جامعیت شکلی اثر (مقدمه تخصصی، فهرست لغات، جدول، نمودار، فهرست منابع، الحاقات...)		√			۴
۲	کیفیت چاپ اثر (صفحه آرایی، حروف نگاری، طرح جلد، صحافی...)		√			۲
۳	رعایت قواعد عمومی نگارش و ویرایش تخصصی اثر		√			۳
۴	وجود مواد کمک آموزشی مکمل (کتاب معلم، کتاب کار، لوح فشرده، و معرفی وب سایت...)			√		۳
جمع امتیازها		۰	۲۷	۰	۳	۳۰

جدول ۲: جدول بررسی محتوایی اثر

ردیف	موضوع	عالی (۴)	خوب (۳)	متوسط (۲)	ضعیف (۱)	ضرایب
۱	میزان هم خوانی محتوای اثر با مبانی نظری آموزش زبان خارجی			√		۴
۲	میزان تناسب و جامعیت موضوعی و محتوایی اثر با رشته آموزشی		√			
۳	میزان توجه به توانمندسازی زبان آموزان		√			

				برای ادامه یادگیری به صورت خودخوان	
		√		میزان هم خوانی تمرین ها و آزمون های اثر از نظر کمی و کیفی با سطح توانش زبانی و نیازهای آموزشی زبان آموزان	۴
		√		کیفیت انتخاب، درجه بندی، و ارائه مطالب درسی	۵
		√		میزان نظم منطقی و انسجام مطالب در کل اثر	۶
		√		میزان نظم منطقی و انسجام مطالب در درون هر فصل	۷
۳		√		میزان توجه به آموزش مهارت زندگی مانند تفکر انتقادی، پرورش خلاقیت، و ...	۸
		√		میزان انطباق محتوای اثر با مبانی و پیش فرض های فرهنگ ایرانی - اسلامی	۹
		√		میزان روزآمدی و اعتبار علمی متون و منابع	۱۰
		√		میزان نوآوری در تمرین ها و فعالیت ها	۱۱
			√	میزان رعایت امانت در ذکر مآخذ	۱۲
	√			میزان پوشش مهارت های چهارگانه زبانی با توجه به اهداف درس	۱۳
	√			میزان توجه به تفاوت های فردی زبان آموزان از نظر سبک یادگیری در طراحی تمرین ها و فعالیت ها	۱۴
		√		میزان واقعی بودن (authenticity) متون	۱۵
۲		√		میزان بهره گیری از ابزارهای لازم علمی برای تفهیم موضوع	۱۶
		√		میزان هم خوانی اثر با برنامه درسی و نظام آموزشی موجود	۱۷
		√		تناسب و جامعیت موضوعی و محتوایی اثر با اهداف درس ESP	۱۸
		√		میزان مطابقت اثر با سرفصل های وزارت علوم تحقیقات و فناوری	۱۹
۱۳۷	۴	۴۰	۸۱	۱۲	جمع امتیازها

۴.۳. ارزیابی محتوا از سوی متخصصان جامعه‌شناسی

ارزیابی محتوای تخصصی متون از سوی متخصصان جامعه‌شناسی در قالب پرسش‌های زیر انجام می‌پذیرد:

۱. آیا منابع استفاده شده در تهیه متون تخصصی از نظر اعتبار علمی و روزآمدی مناسب‌اند؟
 ۲. آیا محتوای متون ارائه شده در کتاب با یافته‌های جدید علمی هم خوانی دارد؟
 ۳. در صورت وجود گرایش‌های گوناگون در رشته مورد بحث، آیا محتوای متون برای تمامی گرایش‌ها مناسب است؟
 ۴. آیا چینش متون را در دروس گوناگون کتاب مناسب می‌دانید؟
 ۵. مهم‌ترین ضعف و قوت‌های کتاب از نظر محتوای تخصصی چیست؟
- مفاهیم اصلی و فرعی استخراج شده از پاسخ‌های متخصصان پس از تحلیل در جداول ۳ تا ۸ گردآوری شده است.

جدول ۳: تناسب منابع بکاررفته

مفهوم اصلی ۱: باور متخصصان بر این است که اکثر منابع معتبر و به روز هستند.

مفهوم فرعی ۱: تعداد معدودی از منابع نسبتاً قدیمی هستند.

به عقیده‌ی عده‌ای از متخصصان در حوزه‌ی جامعه‌شناسی امکان استفاده از متون موجود در منابع جدیدتر وجود داشت. به گفته‌ی یکی از آنان:
با اینکه برخی از منابع به روز نیستند اما اکثر متون از منابع جدید اقتباس شده‌اند. به عنوان نمونه، 'the study of day-to-day social life' در سال ۱۹۹۳، 'Socialization Defined' در ۱۹۸۰، 'Adult socialization' در ۱۹۸۰، 'world'، 'The family and population pressures: Malthus versus Marx'، ۱۹۹۴، 'Gender and capitalist development' در ۱۹۹۰ و 'Communication and mass media' در ۱۹۹۳ به رشته‌ی تحریر درآمده است.

جدول ۴: هماهنگی محتوای کتاب با یافته‌های علمی جدید

مفهوم اصلی ۱: اکثریت آنان بر عدم سازگاری تأکید داشتند.

مفهوم اصلی ۲: به گفته‌ی آنان عناوین دربرگیرنده‌ی کتاب، اکثراً عناوین مربوط به جامعه‌شناسی عمومی می‌باشد.

مفهوم اصلی ۳: اکثراً بر عدم توجه به جامعه‌شناسی تخصصی توافق داشتند.

مفهوم فرعی ۱: مسئله جهانی شدن از موضوعات روز جامعه‌شناسی است که پوشش داده نمی‌شود.

مفهوم فرعی ۲: جوامع صنعتی عنوانی از قلم افتاده است.

مفهوم اصلی ۴: برخی از متخصصان بر وجود هماهنگی اذعان داشتند.

مفهوم فرعی ۱: موضوعات مطرح شده در زمینه‌ی جوامع مدرن می‌تواند دلیلی بر سازگاری محتوا با یافته‌های علمی جدید باشد.

یکی از متخصصان بر جدید نبودن برخی موضوعات مطرح شده تاکید داشت. بنا به گفته ی او:

علیرغم قدیمی بودن، ارتباط، فرهنگ و خانواده دغدغه های کنونی ما هستند.

جدول ۵: تناسب محتوا با گرایش های مختلف جامعه شناسی

مفهوم اصلی ۱: برخی گرایشات جامعه شناسی در کتاب پوشش داده می شود.
مفهوم فرعی ۱: جمعیت شناسی یکی از گرایشات پوشش داده شده است.
مفهوم فرعی ۲: ارتباطات یکی از عناوین مورد توجه در کتاب است.
مفهوم فرعی ۳: موضوعات عمده ی مطرح شده در کتاب، مسائل اجتماعی هستند.
مفهوم فرعی ۴: مطالعات فرهنگی در کتاب پوشش داده می شود.
مفهوم اصلی ۲: تاکید عمده در کتاب بر جامعه شناسی عمومی می باشد.
مفهوم اصلی ۳: بسیاری از گرایشات جامعه شناسی در این کتاب پوشش داده نمی شوند.
مفهوم فرعی ۱: از عناوین مهم گنجانده نشده در کتاب مددکاری اجتماعی و جامعه شناسی سیاسی می باشند.

طبق گفته ی یکی از متخصصین:

کتاب عمدتاً از مفاهیم عمومی جامعه شناسی تشکیل می شود؛ اگرچه چندین شاخه و زیرشاخه ی جامعه شناسی معرفی می شود که برای یک چنین کتابی قابل قبول می باشد.

جدول ۶: میزان تناسب ترتیب متون

مفهوم اصلی ۱: اکثر متخصصان با متناسب بودن چینش متون موافق می باشند.
مفهوم اصلی ۲: گروهی از متخصصین چینش متون را نامتناسب عنوان کردند.
مفهوم فرعی ۱: آنان چندین تغییر را ضروری دانستند.
مفهوم فرعی ۲: یک تغییر مفید می تواند معرفی ابتدایی واژگان تخصصی جامعه شناسی و تعاریف آنها باشد.
مفهوم فرعی ۳: قرار گرفتن بخش 'Reading strategy' پیش از 'Reading' سبب کاربردی تر و مفیدتر شدن آن خواهد شد.
مفهوم فرعی ۴: یکی از متخصصان، گرامر را در این سطح الزامی نمی دانست.

بنا به باور یکی از متخصصین توجه به نکات گرامری برای کتاب های انگلیسی تخصصی مناسب نیست. او توضیح داد:

چینش متون در کتاب نسبتاً خوب است. چون این کتاب یک کتاب انگلیسی تخصصی بوده و برای دانشجویان جامعه شناسی تهیه شده است، بنابراین تدریس گرامر در آن غیرضروری است. بهتر آن است که گرامر در کتاب های زبان عمومی تدریس شود، نه در کتاب های زبان تخصصی.

جدول ۷: نقاط قوت کتاب

مفهوم اصلی ۱: توجه به مسائل جهان امروز
مفهوم فرعی ۱: فرهنگ یک موضوع مهم است.
مفهوم فرعی ۲: ارتباطات یکی از مسائل جهان امروز است.
مفهوم فرعی ۳: خانواده از موضوعاتی است که توجه بسیاری را به خود جلب کرده است.
مفهوم فرعی ۴: رسانه های ارتباط جمعی، از موضوعات جهانی و امروزی می باشد.
مفهوم اصلی ۲: از نکات مثبت کتاب می توان به سادگی و قابلیت فهم آن اشاره کرد.
مفهوم اصلی ۳: چیدمان استاندارد مطالب کتاب از دید متخصصین خود یک ارزش محسوب می شود.
مفهوم اصلی ۴: از واژه های کلیدی جامعه شناسی استفاده شده است.
مفهوم اصلی ۵: جامعه شناسی عمومی به طور مناسبی پوشش داده شده است.
مفهوم اصلی ۶: پرسش های طراحی شده عمدتاً پرسش های مناسبی هستند.
مفهوم فرعی ۱: فعالیتهایی که در کتاب گنجانده شده اند واقعی (authentic) هستند.
مفهوم فرعی ۲: تعدادی از تمرینات تا حدی سبب تقویت تفکر انتقادی می گردند.
مفهوم اصلی ۷: چهره های برجسته و محبوب جامعه شناسی معرفی می گردند.
به عقیده ی یکی از متخصصین جامعه شناسی اعتبار علمی منابع یکی از جنبه های مثبت کتاب است.
علاوه بر اعتبار علمی منابع، متون توسط برخی مولفان مشهور جامعه شناسی نوشته شده است.

جدول ۸: نقاط ضعف کتاب

مفهوم اصلی ۱: کتاب هیچ گونه ربطی با جامعه ی ایرانی ندارد.
مفهوم اصلی ۲: برخی مسائل امروزی پوشش داده نمی شود.
مفهوم فرعی ۱: مسائل مربوط به محیط زیست از موضوعات امروزی است که در کتاب به آن پرداخته نمی شود.
مفهوم فرعی ۲: مسائل زنان عنوانی داغ و هیجان انگیز تلقی می شود.
مفهوم فرعی ۳: مسائل و موضوعات جوانان همواره از جذابیت ویژه ای برخوردار است.
مفهوم فرعی ۴: به مسائل فرهنگی جامعه ی ایران پرداخته نشده است.
مفهوم فرعی ۵: مسئله ی جهانی شدن نیز عنوانی از قلم افتاده است.
مفهوم اصلی ۳: تمامی گرایشات جامعه شناسی پوشش داده نمی شود.
مفهوم اصلی ۴: برخی نکات مطرح شده، غیر ضروری می باشند.
مفهوم فرعی ۱: گرامر از اهمیتی یکسان با سایر بخش های کتاب برخوردار نمی باشد.
مفهوم اصلی ۵: به برخی مهارتها و زیرمهارتها توجه نشده است.
مفهوم فرعی ۱: مهارت شنیداری هیچ جایی در کتاب ندارد.
مفهوم فرعی ۲: مهارت گفتاری با وجود اهمیت بسیار، نادیده گرفته شده است.
مفهوم فرعی ۳: تلفظ جزئی ضروری در تدریس زبان انگلیسی است که متاسفانه به آن پرداخته نشده است.

به عقیده ی یکی از متخصصین:

مهمترین مسئولیتی که بر عهده ی یک کتاب جامعه شناسی است بیان مسائل جامعه و ارائه ی پیشنهاد برای بهبود شرایط آن می باشد. موضوعات مربوط به جامعه ی ایرانی به ندرت در کتاب یافت می شود.

۵. نتیجه گیری

امروزه، شیوه های سنتی تدریس زبان که عمدتاً معلم محور می باشند، شیوه هایی منسوخ شده و نامطلوب قلمداد می گردند و شیوه هایی که زبان آموزان را تشویق به استقلال و اتکا به خود بودن می کنند در حال افزایش هستند (بالقی زاده و رحیمی، ۲۰۱۱). رسیدن به سطح قابل قبولی از استقلال مستلزم در نظر گرفتن و توجه به دانش پس زمینه و مهارت انگلیسی زبان آموزان است. اما آنچه از کتاب پیداست آن است که دانش پس زمینه و سطح انگلیسی زبان آموزان از توجه لازم برخوردار نشده است. با این وجود، این کتاب نیز مانند سایر کتب درسی از شایستگی های ویژه ی خود برخوردار است. از ویژگی های مهم کتاب، می توان به تقویت استقلال در زبان آموزان اشاره کرد.

با در نظر گرفتن اهداف، متوجه می شویم که اهداف دوره به صراحت بیان نشده اند که می تواند سبب سردرگمی دانشجویان گردد. با نگاهی به موضوعات مطرح شده در کتاب، موضوعات بحث شده تا حدی جذاب می باشند. البته این جذابیت از خصیصه های ذاتی موضوعات جامعه شناسی است. با بررسی کتاب به این نتیجه می رسیم که توجه ناچیزی به مهارت گفتاری شده است؛ در نتیجه آموزش تلفظ نیز نادیده گرفته شده است.

متأسفانه، مهارت گوش دادن نیز در کتاب چشم پوشی شده است. در مورد حجم متون درک مطلب و فعالیت های مربوط به آن رضایت نسبی وجود دارد. مهارت نوشتاری در کتاب مورد بررسی جای چندانی ندارد و در نتیجه تمرین های مربوط به آن نیز کافی نیست. هرچند دانشجویان در سطوح دانش و مهارت نامساوی قرار دارند اما این تفاوتها در نظر گرفته نشده است.

همان گونه که ذکر شد، نظم منطقی موجود میان عناصر کتاب، از ساده به دشوار، به نحو ضعیفی پایه ریزی شده است. میزان تکرار ساختارهای دستوری و لغات به حدی نیست که آنها را در ذهن زبان آموزان ابقا کند. اگرچه هدف عمده ی کتاب انگلیسی برای

اهداف ویژه آن است که نحوه ی خواننده موثر را با استفاده از راهبرد های مختلف به زبان آموزان آموزش دهد (بالحی زاده و رحیمی، ۲۰۱۱).

در این کتاب بخش هایی به منظور ایجاد، بسط و توسعه ی دانش لغات دانشجویان و تقویت مهارت خواننده آنان گنجانده شده است که از آن جمله می توان به 'Reflect on '، 'Boost Your '، 'Reading Strategy'، 'Choose a, b, c, or d'، 'What You Read' 'Vocabulary' و 'Find synonyms' اشاره کرد. علاوه بر آن، در برخی درس ها بخشی به منظور تمرین ساختارهای گرامری با استفاده از نوشتار قرار داده شده است. کتاب شامل جداول، نمودارها، اشکال و تصاویر رنگی می باشد که در ایجاد انگیزه و توجه بسیار موثر می باشد. فعالیت های دوفره و گروهی مشوق دانشجویان در یادگیری مشارکتی می باشد. برخی فعالیت ها نیز نیازمند تکمیل جدول ها توسط زبان آموزان می باشند. چنین فعالیت هایی سبب ایجاد علاقه و توجه به متون می گردد.

ساختارهای دستوری و لغات باید منطبق با مهارت انگلیسی زبان آموزان باشند. برای جبران این کاستی، بهتر آن است که ساختارها و لغات ساده در ابتدا معرفی گردند. این امر سبب جلوگیری از سردرگمی دانشجویان می گردد. کتاب حاضر تا حدی به این موضوع توجه نشان داده است. نیازسنجی کمک بسیار موثری به مولفان در طراحی مناسب کتب انگلیسی برای اهداف ویژه است. متأسفانه در این کتاب به این نکات توجه نشده است. مقصود از یادگیری بامعنا آن است که محتوای کتاب بایستی مرتبط با تجربه های یادگیری پیشین و دانش پیش زمینه ی زبان آموزان باشد (Ausubel, 2000). کتاب کنونی بر مبنای یادگیری بامعنا طراحی نشده است.

یکی از تکنیک های به کار رفته به منظور برانگیختن علاقه در زبان آموزان به کار بردن مواد درسی معتبر - واقعی (authentic) است. خوشبختانه اغلب متون این کتاب، معتبر (authentic) هستند. با گنجاندن پرسشهای بحث برانگیز، فعالیت های پیش گویانه، تمرینهای استراتژی های (skimming and scanning) می توانیم فعالیت ها را به صورت جذاب تری طراحی کنیم.

کتاب نامه

محمودی، محمدهادی، احمدی صفا، محمد. (۱۳۹۳). ارزش یابی الگو - محور کتاب های انگلیسی برای اهداف خاص (ESP)، پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی.

- Alderson, J. C. (2000). *Assessing reading*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Amirian, Z., & Tavakoli, M. (2009). Reassessing ESP courses offered to engineering studies in Iran. *English for Specific Purposes World*, 8(23), 1-13.
- Amirian, Z., & Tavakoli, M. (2009). *Reassessing the ESP Courses Offered to Engineering Students in Iran (A Case Study)*. Retrieved from http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:T9L_OMdcz7sJ:www.espworld.
- Ausubel, D. P. (2000). *The acquisition and retention of knowledge: a cognitive view*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Baleghizadeh, S., & Rahimi, A. H. (2011). Evaluation of an ESP textbook for the students of sociology. *Journal of Language Teaching and Research*, 2(5), 1009-1014.
- Carrell, P. L. (1998). Can reading strategies be successfully taught? The language teacher online. URL: <http://langue.hyper.chubu.ac.jp/~jalt/pub/tit/98/mar/Carrell.html>
- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your coursebook*. Oxford: Heinemann.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Dudley-Evans, T., & St. John, M. J. (1998). *Developments in English for specific purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ebadi, S., & Naderifarjad, Z. (2015). Evaluation of EAP textbooks: A comparison between SAMT English for Medical students and Oxford English for career. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*. 2(3), pp. 133-149.
- Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials. *ELT Journal*, 51, 36-42.
- Eslami-Rasekh, Z. R. (2010). Teachers voice vs. students voice: A needs analysis approach to English for academic purposes (EAP) in Iran. *English Language Teaching*, 3(1), 2-11.
- Farhady, H. (2006). On the specificity of purpose in ESP, The proceeding of the second international conference in linguistics and applied linguistics. In H. Farhady (Ed.), *Twenty-five years of living with applied linguistics, collection of articles*. Rahnama press, pp. 575-586.

- Graves, M., F., Watts, S., M., & Graves, B., B. (1994). *Essentials of classroom teaching: Elementary reading methods*. USA: Allyn and Bacon.
- Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). *English for specific purposes: A learning-centered approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jonassen, D. (2004). *Learning to solve problems: an instructional design guide*. San Francisco: Pfeiffer.
- Karimi, L., Sadeghi, B. Behnam Nia, F., Esmaeeli Salumahaleh, A., Mirzaei, Kh., & Farokhzadi, A. (2013). Agricultural extension and rural development ESP textbook evaluation in Bu-Ali Sina University, Iran. *Journal of English Linguistics Research*, 2(1), 113-127.
- Keshavarz, M. H., & Kochaksaraie, M. N. (2016). *English for the students of sociology*. Tehran: SAMT.
- Maleki, A., & Kazemi, M. (2012). The Evaluation and comparison of two most widely used textbooks for teaching English to the Iranian students of medicine. *The Iranian EFL Journal*, 8 (3), 70-93.
- Malone, T. W. (1981). Toward a theory of intrinsically motivating instruction. *Cognitive Science*, 4, 333-369.
- McDonough, J., & Shaw, C. (2003). *Materials and methods in ELT*. Oxford: Blackwell.
- Riazi, A. M. (2003). What textbook evaluation schemes tell us? A study of the textbook evaluation schemes of three decades. In W. A. Renandya (Ed.), *Methodology and materials design in language teaching* (pp. 52-68). Singapore: SEAMEO regional center.
- Sangwine, S.J., & Horne, R.E.N., (1998). *The colour image processing handbook*. UK: University of Reading.
- Sheldon, L. (1988). Evaluating ELT textbooks and materials. *ELT Journal*, 37, 237-246.
- Silva, F. (2002). ESP teaching for Learners in the Health Sciences Field. *American Journal of Nursing*, 1, 35-40.
- Sookchotirat, M. (2005). *Reading: Learning sooner, teaching well*. Thailand: Nanmee.
- Tajeddin, Z. (2005). English for Business Communication. *Paper presented in the First National ESP/EAP Conference*, Tehran, Iran.